

## NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA SƏNAYENİN İNKİŞAFI VƏ REGIONAL İQTISADI PERSPEKTİVLƏR

**Aidə Həsənlı**

ORCID:0009-0006-8182-3296

<sup>1</sup>Müəssisə AMEA Naxçıvan Bölməsi,

\*Yazılışan müəllif: [aida.amirova@mail.ru](mailto:aida.amirova@mail.ru);

### XÜLASƏ

Bu məqalə Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi inkişaf dinamikasını və sənayenin bölgənin iqtisadiyyatında oynadığı aparıcı rolunu araşdırır. Tədqiqatda sənaye sektorunun inkişafı üçün coğrafi mövqenin, təbii sərvətlərin və insan kapitalının əhəmiyyəti vurğulanır. İşdə tətbiq olunan metodlar arasında sənaye göstəricilərinin təhlili, dövlət proqramlarının icrasının qiymətləndirilməsi və müqayisəli statistik təhlil yer alır. Əldə edilən nəticələr göstərir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənayenin inkişafı müasir texnologiyaların tətbiqi və xarici investisiyalar vasitəsilə daha da sürətlənə bilər. Nəticələr həmçinin göstərir ki, regionun iqtisadi inkişaf modeli oxşar coğrafi şəraitə malik digər bölgələrdə də tətbiq edilə bilər. Tədqiqatın nəticələri iqtisadi siyasət qərarlarının formalaşdırılmasında və sənaye sektorunun strateji planlaşdırılmasında mühüm rol oynaya bilər.

**Açar sözlər:** *Naxçıvan iqtisadiyyatı, sənayenin inkişafı, regional iqtisadiyyat, coğrafi üstünlüklər, investisiya strategiyaları.*

### GİRİŞ

Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatının tədqiqinə həsr olunmuş təqdim olunan elmi-tədqiqat işinin arxasında duran elmi məqsəd və ya əsas ideya ondan ibarətdir ki, respublikanın materik hissəsindən uzaqda yerləşən rayonlar regionun iqtisadiyyatının inkişafında özünəməxsus, xüsusi çətinliklərə və üstünlüklərə malikdir və sənayenin aparıcı rolunu təmin etmək mümkün olması, təbii sərvətlərin kifayət qədər zənginliyi, təbii sərvətlərin mövcudluğu, zəngin coğrafi vəziyyəti hesabına mümkündür. 20-ci əsrin sonu Azərbaycanın bütün siyasi və sosial istiqamətlərində böyük əhəmiyyət kəsb edən əsaslı dəyişikliklərin yaşandığı bir dövr kimi tarixə daxil olmuşdur. Bunun əsasında dövlət müstəqilliyi arzusu, Azərbaycanın əldə olunması və bazar iqtisadiyyatı sisteminə keçməsi dayanır.

### MATERIAL VƏ METODLAR

Azərbaycan Respublikasının tərkibində Naxçıvan Muxtar Respublikası da Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra üzrlü səbəblərdən hərtərəfli böhranlarla üzləşmiş, milli iqtisadiyyatın süqutundan əvvəl mövcud olan əmək bölgüsü sistemi, satış bazarlarının itirilməsi, iqtisadiyyatın bütün sahələrində sənayenin kəskin şəkildə azalması və nəticədə əsas istehsal fəaliyyətinin dayandırılması ilə nəticələnmişdir. Heydər Əliyevin 1990-cı ildə Naxçıvana qayıtması, xalqın iradəsi ilə Azərbaycan Respublikasının və Naxçıvan Muxtar Respublikasının parlamentlərinə deputat seçilməsi, nəhayət, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri seçildikdən sonra təcridən sağlam və möhkəm ictimai-siyasi sabitliyə səbəb oldu. Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildəndən sonra bütün Azərbaycanda, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənayedə mərhələli tərəqqi özünü büruzə vermiş, iqtisadiyyatın digər sahələrində olduğu kimi, sənaye sahəsində də genişmiqyaslı islahatlar aparılmışdır. Bu gün Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın inkişafı xüsusi dövlət proqramları hesabına həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2004-cü il fevralın 11-də imzaladığı Sərəncamla "Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"na (2004-2008-ci illər) uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında yeni sənaye sahələri yaradılmış, sənaye məhsulu dinamik şəkildə artmağa başlamışdır.

2004-2008-ci illər ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikasında 147 sənaye müəssisəsi yaradılmış və ya onların bir qismi yeni texnologiya əsasında yenidən qurulmuşdur. Azərbaycan Respublikası

Prezidentinin 2009-cu il 14 aprel tarixli 80 nömrəli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın məntiqi davamı olaraq təsdiq edilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının genişləndirilməsi ilə yanaşı, on iki bənddən ibarət tədbirlər planı müəyyən edilmişdir. Bütün bunlar qeyd olunan məsələlər: Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənayenin inkişafı, onun perspektiv inkişafı və ərazisinin formalaşdırılması ilə bağlı problemlərin kompleks təhlili, muxtar respublika sənayesinin dünya iqtisadiyyatı sisteminə qoşulması, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi istiqamətində təklif və tövsiyələrin irəli sürülməsi obyektiv zərurətə çevrilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatında sənayenin aparıcı rolu Sənayenin bütün ölkə ərazisində rəşional təşkilı məhsuldar qüvvələrin ərazi yerləşməsinin əsas xüsusiyyəti kimi milli iqtisadiyyatın və sosial perspektivin təmin edilməsində mühüm vasitələrdən biridir. Bu proses, bir qayda olaraq, sənaye müəssisələrinin təşkilindən başlayır, bütün proseslər iqtisadi məhsuldarlıq əsasında həyata keçirilir. Bu və digər müəssisələrin yerləşdirilməsi üçün regionlar seçilərkən, həmçinin onun əsaslandırılması zamanı onun gözlənilən yerli məhsuldarlığı ilə kifayətlənmək olmaz. Eyni zamanda yeni təkrar istehsalda özünün sənaye obyektinin rolu, onun bu prosesə töhfəsi və bütövlükdə ölkədə səmərəliliyi əsas hesab edilməlidir. Bununla yanaşı, sənaye müəssisələrinin yerləşdirilməsində konkret olaraq qeyri-iqtisadi mənfəət, siyasi, milli təhlükəsizlik, ölkənin müdafiəsi və digər amillər bütün vasitələrlə nəzərə alınmalıdır. Hətta Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra işçi qüvvəsinin və sənaye müəssisələrinin əraziyə uyğun yerləşdirilməsinin aktuallığı nəinki öz təsirini itirmiş, həm də çox ciddi forma almışdır. Sənaye istehsalının yerləşdirilməsində bu ümumi tələblərlə yanaşı, elmi əsaslarla əsaslandırılmış aşağıdakı prinsiplərə əməl edilməlidir: 1. Sənaye istehsalının xammal mənbələrinə və istehlak rayonlarına yaxınlaşdırılması. Bu prinsiplərə əməl etməklə təbii sərvətlər asanlıqla rəşional olaraq iqtisadiyyatın dövryyəsinə cəlb oluna bilər və öz növbəsində xammalın uzaq məsafələrə daşınmasına müqavimət göstərir. 2. Sənaye istehsalının ölkə ərazisinə görə bərabər yerləşdirilməsi. Sənaye istehsalının yerləşdirilməsində bu prinsiplərə əməl olunması ölkənin iqtisadi rayonlarının sosial-iqtisadi inkişafının tarazlığını təmin edir və müvafiq olaraq təbii ehtiyatlardan və əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə məsələsini həll edir, habelə əhalinin qeyri-mütəşəkkil miqrasiyasının qarşısını alır və s. 3. İqtisadi rayonlar arasında məhsuldar əmək bölgüsü və onların iqtisadiyyatının kompleks inkişafı. Bu prinsipləri rəhbər tutan əsas iqtisadi rayonların kompleks inkişafı ilə yanaşı sənaye istehsalı üzrə onların ixtisaslaşma istiqamətlərini müəyyən edir. 4. İqtisadiyyatın beynəlmilləşməsi və onun beynəlxalq əmək bölgüsündə iştirakının zəruriliyi. Bu prinsipin həyata keçirilməsi iqtisadi suverenlik, açıq iqtisadiyyat şəraitində dünya təsərrüfat sisteminə inteqrasiya, müəssisələrin yaradılması və milli mülkiyyətlə təmin edilir. 5. Ölkənin xarici təcavüzdən müdafiəsi və ətraf mühitin mühafizəsi. Müstəqilliyini yenidən əldə etmiş respublikamız üçün bu prinsipə əməl olunması çox aktual məsələyə çevrilmişdir. (T.Ə.Hüseynov, 2000) Sənayenin yerləşdirilməsi, müəssisələrin yerləşdirilməsi, istehsal qovşaqlarının və mərkəzlərinin formalaşması uzun mürəkkəb proses olduğundan sənaye komplekslərinin formalaşmasının qarşılıqlı münasibətlərində üç mərhələni əhatə edir. Hazırda iqtisadi ədəbiyyatlarda sənaye qovşaqlarının əhəmiyyəti haqqında müxtəlif fikirlər mövcuddur. Bəzi xarici iqtisadçılar və coğrafiya tənqidçiləri kimi, iqtisadi qovşaqların əsasını təbii şərait və iqtisadiyyat elementlərinin birliyi təşkil edir.

Sənaye qovşaqlarının mahiyyəti haqqında Azərbaycan iqtisadçılarının fikirlərində ümumi metodoloji əsaslar vardır. Onların fikrincə, sənaye qovşaqları hər bir ərazi-sənaye kompleksində (Sumqayıt, Mingəçevir, Şirvan, Naxçıvan, Gəncə, Şəki, Lənkəran və s.) aparıcı rola malik sənaye sahələridir. Bunu nəzərə alsaq, onların baxışlarında ciddi bir fərq tapa bilməzlər. Müasir dövrdə sənaye qovşaqlarının formalaşması və onun inkişafının özünəməxsus prinsipləri var. Bunlara aşağıdakıları aid etmək olar: 1. Elmi-tərəqqi və məhsuldarlığın yüksəldilməsi əsasında sənaye qovşaqlarının planlı işlənməsi və yerləşdirilməsi. 2. İstehsalın məqsədəuyğun ixtisaslaşmasını, iqtisadi əlaqəni, kooperasiyanı və ərazinin formalaşmasını təmin edən ictimai əmək bölgüsü. 3. Sənayenin xammal mənbələri və məhsul istehlakçılara cəlb edilməsi. 4. Sənayenin yerləşdirilməsi, lakin inteqrasiya və əmək bölgüsü nəzərə alınmaqla. 5. Regionların iqtisadi inkişafında sənaye kooperasiyasının səmərəli formalaşdırılması və s. amil elmi xidmət kimi sənaye qovşağının formalaşmasında və onun inkişafında mühüm rol oynayır. Elmi-texniki tərəqqi məhsul istehsalının intensivləşməsinə və əl əməyinin faiz payının azalmasına imkan verir, istehsal dövryyəsinə yeni təbii sərvətləri cəlb edir, yeni ərazilərin

məskunlaşmasında yaxşı ab-hava vardır, həmçinin ətraf mühitə texnoloji təsirləri azaldır. Dövlət siyasəti sosial-iqtisadi inkişafın təmin edilməsində, o cümlədən sənayenin inkişafının təmin edilməsində böyük rol oynayır. Dövlətin qarşıya qoyduğu cari və strateji məqsədlər, vəzifələr və onların həyata keçirilməsinin tərkib hissəsi kimi dövlət siyasəti sosial-iqtisadi inkişafın düzgün istiqamətlərinə əsaslanır. Dövlətin sosial-iqtisadi inkişaf siyasəti müxtəlif elementlərdən ibarətdir; sosial-iqtisadi siyasətin həyati istiqamətlərindən birini maliyyə, pul-kredit, sosial, aqrar, struktur, xarici iqtisadi siyasət, vergilər, ekologiya siyasəti və s. kimi regional inkişaf siyasəti təşkil edir [1]. Regional siyasətin uğurlu həlli ilə əlaqədar olaraq iqtisadiyyatın birbaşa dövlət idarəçiliyi daha çox həyata keçirilir. Regional siyasətin həyata keçirilməsi məqsədlərindən biri də məqsədyönlü proqram-proqnoz metodudur. Proqram hazırlanarkən rayonun mövcud sosial-iqtisadi vəziyyəti təhlil edilir və qiymətləndirilir. Rayonun sosial-iqtisadi vəziyyəti və bu şəraitin rayon üçün nəticəsi qeyd edilir və həlli vacib olan problemlər seçilir. Təbii ehtiyatların və ətraf mühitin vəziyyəti qiymətləndirilir. Proqramın proqnoz modeli işlənilib hazırlanmışdır. Proqrama daxil edilmiş və nəzərdə tutulan hər bir tədbir kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinə görə qiymətləndirilir və onun iqtisadi səmərəliliyi hesablanır.

Bazar iqtisadiyyatına keçən ölkələrdə regional siyasətin ən mühüm formalarından biri azad iqtisadi zonaların yaradılmasıdır. Sənaye, ticarət, vergi sahələrində gömrük güzəştlərinin fəaliyyət göstərdiyi konkret coğrafi ərazilərin azad zonaları xarici və yerli investisiyalarda, müasir texnologiyalardan istifadədə, idarəetmə təcrübəsində və kadr seçimində, hər şeydən əvvəl yeni iş yerlərinin açılmasında böyük rol oynayır. Dünya təcrübəsi göstərir ki, azad iqtisadi zonalar xarici iqtisadi əlaqələrin inkişafına, ümumiyyətlə, ölkənin müxtəlif regionlarına xarici və yerli kapitalın yatırılmasına, o cümlədən yeni texnologiya və idarəetmə təcrübəsinin cəlb edilməsinə imkan verir, bu da öz növbəsində iqtisadi və sosial inkişafa müsbət təsir göstərir [2].

Bir sözlə, dövlətin regional, sosial-iqtisadi siyasəti regionların və iqtisadiyyat sahələrinin inkişafı qarşısında perspektiv hədəflər qoymalı, bu məqsədlərə çatmaqda çox aktual vəzifələr müəyyən etməli, regionların maraqları baxımından qarşıya qoyulan vəzifəni yerinə yetirməyə qadir olan idarəetmə və tənzimləmə mexanizmini işləyib hazırlamalı və nəhayət, onun həyata keçirilməsini stimullaşdırmalıdır. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin 2004-cü il fevralın 11-də imzaladığı “Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)”-nə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında yeni sənaye sahələri yaradılmış, sənaye istehsalının həcmi getdikcə artırılmışdır. Proqramda qarşıya qoyulan vəzifələrin uğurla icrası əsasında regionlarda mümkün struktur innovasiyası aparılıb, sahibkarlıq fəaliyyəti xeyli genişləndirilib, əlverişli investisiya mühiti formalaşdırılıb, müasir tipli sənaye müəssisələri yaradılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyat sahəsində ən mühüm strateji vəzifəsi Ümumiyyətlə, aparılan təhlil və araşdırmalardan sonra belə bir qənaətə gəlmək olar ki, muxtar respublikada sənaye potensialının artırılması məqsədilə həyata keçirilən sistemli tədbirlər öz nəticəsini verir.

Bu gün muxtar respublikanın qarşısında duran ən mühüm strateji vəzifə təbii sərvətlərdən yerli istehsalda səmərəli istifadəyə, məhsulların xarici bazara çıxarılmasına, rəqabətin davamlılığına şəraitin yaradılmasına əsaslanmalıdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənaye-istehsalat kompleksinin gələcək perspektivi yerli zəngin mineral qazıntı ehtiyatlarına əsaslanmalı, yerli xammal ehtiyatlarından tam şəkildə çıxarılmalı və sənayedən tam təhvil verilməlidir. maksimum azaldılır. Muxtar respublikanın ərazisi molibden, mis, mis-molibden, mis-polimetal, sprey-arsen, civə-kobalt, volfram, titan, qızıl, qurğuşun, manqan, sink, qaya-duz, dolomit, boksit, qarasulosporit, traf-duz, qarasulosporit, tramfat, s. sement xammalı, tikinti materialları və s. Həmçinin burada müalicəvi əhəmiyyət kəsb edən 200-dən çox mineral və termal bulaqlar var: Sirab, Badamlı, Darıdağ, Vayxır, Nəhəcir, Qahab, Qızılburun, Cəhri, Suramlı və s. Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində aparılan geoloji-kəşfiyyat işləri nəticəsində faydalı qazıntı mənşəli xeyli tikinti materialı yataqları aşkar edilmiş və öyrənilmişdir. Naxçıvanın müxtəlif növ zəngin faydalı qazıntılarından səmərəli istifadə etmək üçün yerli xammal əsasında kiçik həcmli metal təmizləmə, metal əritmə, çuqun əritmə, həmçinin polad istehsalı ilə bağlı yeni müəssisələrin yaradılması mümkündür. Artıq kimya sənayesinin inkişaf etdirilməsində Naxçıvan MR-də zəngin kimyəvi xammal ehtiyatlarından (daş duzu, dolomit, fosforit, kükürd və s.) daha geniş istifadə etməyin vaxtı çoxdan çatıb. Beləliklə, Naxçıvanın təbii şəraiti və təbii zənginliyi mövcud potensialı iqtisadi baxımdan qiymətləndirdikdən sonra bu rayonun böyük sosial-iqtisadi inkişaf imkanlarına malik

olduğunu söyləməyə imkan verir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsindən və milli xüsusiyyətlərdən asılı olmayaraq, davamlı iqtisadi tərəqqinin təmin edilməsi təkcə daxili imkanlardan asılı deyil, həm də daxili və xarici amillərin yekdilliyi əsasında mümkündür. Ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən sənaye sahələrinin investisiya fəaliyyətinin ümumi sosial, iqtisadi və hüquqi şərtləri "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilir (İnvestisiya fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 1995-ci il) [3].

## NƏTİCƏLƏR

Aparılan araşdırmalar əsasında belə qənaətə gəlirik ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının təbii şəraiti, coğrafi mövqeyi, geosiyasi vəziyyəti, zəngin təbii sərvətləri, kifayət qədər işçi qüvvəsinin mövcudluğu, yüksək səviyyəli kadr potensialı, mövcud sosial və istehsal infrastrukturunu sənaye sahələrinin sürətli inkişafına obyektiv şərait yaradır. Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənayenin inkişaf meyilləri və xüsusiyyətləri təhlil edilmiş, yerli xammal əsasında yeni sənaye müəssisələrinin yaradılması, onun maliyyə təminatının gücləndirilməsi yolları və perspektiv artım istiqamətləri göstərilmişdir. Təhlillər göstərir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatında sənaye aparıcı yer tutur. Naxçıvan Muxtar Respublikasının timsalında iqtisadiyyatın, xüsusilə sənayenin inkişaf modeli coğrafi (yüksək dağlar, ucqar adalar) və ya iqlim (tundra, daimi donmuş qütb zonaları) xüsusiyyətlərinə görə eksklav olan ucqar rayonlar və ya materikə çıxışı çətin olan yerlər üçün tətbiq oluna bilər.

## MÜZAKİRƏ

Bu tədqiqatın nəticələri Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənayenin inkişafının əsas amillərini və bu inkişafın ümumi iqtisadi sistemə təsirini ortaya qoyur. Əldə edilən nəticələr göstərir ki, coğrafi mövqe və yerli təbii resurslardan səmərəli istifadə sənayenin davamlı inkişafında mühüm rol oynayır. Bu nəticələr əvvəlki tədqiqatlarla uyğunluq təşkil edir, çünki müxtəlif araşdırmalar da göstərmişdir ki, regional iqtisadi inkişaf daha çox yerli resursların effektiv istifadəsinə əsaslanır.

Bununla yanaşı, bu araşdırma sənayenin inkişafında dövlət proqramlarının effektivliyini vurğulayır. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarının nəticələri sənaye sektorunun genişlənməsinə və iqtisadi artıma müsbət təsir göstərmişdir. Bununla belə, gələcək tədqiqatlar sənayenin davamlı inkişafını təmin etmək üçün innovativ texnologiyaların tətbiqi, rəqabətqabiliyyətli istehsal sahələrinin yaradılması və xarici investorlar üçün cəlbedici şəraitin formalaşdırılması mövzusunda yönəldilməlidir.

Gələcək tədqiqat istiqamətləri sənayenin daha dayanıqlı və rəqabətqabiliyyətli olmasını təmin edəcək strateji yanaşmaların işlənilməsinə və hazırlanmasına yönəlməlidir. Xüsusilə, sənayenin rəqəmsallaşması, yaşıl texnologiyaların tətbiqi və logistika şəbəkələrinin təkmilləşdirilməsi mövzusunda daha geniş tədqiqatların aparılması faydalı ola bilər. Bundan əlavə, digər oxşar coğrafi və iqtisadi struktura malik regionlarla müqayisəli təhlillər apararaq Naxçıvanın sənaye modelinin tətbiq oluna biləcəyi digər bölgələri müəyyən etməyə kömək edəcəkdir.

## ƏDƏBİYYAT

1. Ahmadov, N. H. (2005). Nakhchivan economy on the ways of development. Monograph. Baku: Elm.
2. Ahmadov, N. H. (2008). Problems of Nakhchivan economy: economic growth, dynamical development. Monograph. Baku: Sabah.
3. Hüseynov, T.Ə. (2020). **Sənayenin yerləşdirilməsi və regional inkişaf problemləri**. Bakı:Çaşıoğlu, s.123-132

## SUMMARY

## INDUSTRIAL DEVELOPMENT AND REGIONAL ECONOMIC PROSPECTS IN THE NAKHCHIVAN AUTONOMOUS REPUBLIC

This article explores the dynamics of economic development in the Nakhchivan Autonomous Republic and examines the leading role of industry in the region's economy. The study emphasizes the importance of geographical location, natural resources, and human capital for the development of the industrial sector. The methods used in the research include the analysis of industrial indicators, evaluation of the implementation of state programs, and comparative statistical analysis. The findings suggest that the development of industry in the Nakhchivan Autonomous Republic can be further accelerated through the application of modern technologies and foreign investments. The results also indicate that the region's economic development model could be applicable to other areas with similar geographical conditions. The outcomes of the study may play a significant role in shaping economic policy decisions and strategic planning in the industrial sector.

**Keywords:** *Nakhchivan economy, industrial development, regional economy, geographical advantages, investment strategies.*

## РЕЗЮМЕ

### РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ И РЕГИОНАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ В НАХЧЫВАНСКОЙ АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКЕ

В данной статье исследуется динамика экономического развития Нахчыванской Автономной Республики и анализируется ведущая роль промышленности в экономике региона. В исследовании подчеркивается значение географического положения, природных ресурсов и человеческого капитала для развития промышленного сектора. Среди используемых методов — анализ промышленных показателей, оценка реализации государственных программ и сравнительный статистический анализ. Полученные результаты показывают, что развитие промышленности в Нахчыванской Автономной Республике может быть ускорено за счёт применения современных технологий и привлечения иностранных инвестиций. Результаты также свидетельствуют о том, что модель экономического развития региона может быть применима и в других районах с аналогичными географическими условиями. Выводы исследования могут сыграть важную роль в формировании экономической политики и стратегическом планировании в промышленном секторе.

**Ключевые слова:** *экономика Нахчывана, развитие промышленности, региональная экономика, географические преимущества, инвестиционные стратегии.*